

Finanční vzdělání - Hotovostní a bezhotovostní platební styk

Ing. Iva Rašková

Ekonomika
3. ročník

2025/2026

Obsah

- 1 Platební styk
  - Podstata platebního styku
- 2 Hotovostní platební styk

- 3 Bezhotovostní platební styk

Podstata platebního styku

- Platební styk zahrnuje převody peněz mezi plátcem a příjemcem.
- Cílem je umožnit placení za zboží a služby, převody mezd a další finanční operace.
- Platební instrument = způsob provedení platby (hotovost, karta, převod).
- Správu a poskytování platebních služeb zajišťují banky, pošta a další finanční instituce.

Obsah

- 1 Platební styk
  - Podstata platebního styku
- 2 Hotovostní platební styk
- 3 Bezhotovostní platební styk

Hotovostní platební styk — definice

- Hotovostní platba = předání fyzických peněz (bankovek, mincí) nebo vyřízení platby pomocí hotovostních dokladů.
- Mezi hotovostní doklady patří poštovní poukázka, pokladní složenka, výběr/vklad v bance či šek.
- Doklad o platbě: účtenka nebo potvrzení o přijetí hotovosti.

Hotovostní nástroje a příklady

- Nástroje: bankovky, mince, poštovní poukázky, pokladní složenky, šeky.
- Příklady:
  - Platba v obchodě: zákazník platí hotově → prodavač vydá účtenku.
  - Převed poštovní poukázkou: odesílatel vyplní poukázku na poště → peníze jsou doručeny příjemci.
  - Vklad/výběr v bance: klient odevzdá nebo si vybere hotovost na pokladně banky.

Výhody a nevýhody hotovosti

- Výhody:
  - Okamžitá platba.
  - Dostupné bez bankovního účtu.
  - Relativní anonymita transakcí.
- Nevýhody:
  - Riziko ztráty nebo krádeže.
  - Hůře sledovatelné pro účetnictví.
  - Nevhodné pro větší dálkové platby; možné poplatky u bank.

Obsah

- 1 Platební styk
  - Podstata platebního styku
- 2 Hotovostní platební styk
- 3 Bezhotovostní platební styk

Bezhotovostní platební styk — definice

- Bezhotovostní platba = převod peněz mezi účty nebo platba kartou/aplikací bez fyzického předání bankovek.
- Umožňuje elektronické převody, platby kartou, mobilní platby, inkaso a SIPO.

Bezhotovostní nástroje a příklady (1)

- Nástroje: bankovní převod, debetní/kreditní karta, internetové a mobilní bankovníctví, platební aplikace, inkaso, SIPO.
- Příklady:
  - Platba kartou: terminál zpracuje transakci → banka provede převod mezi bankami.
  - Internetový převod: zadání příkazu z účtu → převod na účet příjemce.

Inkaso, SIPO, bezkontaktní platba

- Inkaso: věřitel má oprávnění pravidelně strhávat dohodnuté částky přímo z účtu plátce na základě jeho souhlasu (automatické platby za služby).
- SIPO: soustředěné inkaso plateb obyvatelstva — služba pošty nebo banky pro souhrnné placení pravidelných plateb jedním složením.
- Bezkontaktní platba: platba kartou nebo mobilem přiložením k terminálu (NFC); u malých částek často bez zadání PINu.

Platba v cizí měně — principy

- Platba provedená v jiné měně než domácí; probíhá přepočtem za použití směnného kurzu.
- Může zahrnovat bankovní nebo směnárenské poplatky a rozdíl mezi nákupním a prodejním kurzem.
- Výsledná částka závisí na kurzovním lístku a případné marži banky či směnární.

Kurzovní lístek — co to je, kdo ho vydává a význam

- Kurzovní lístek = přehled směnných kurzů cizích měn vůči domácí měně.
- Vydává:
  - Česká národní banka (ČNB) — zveřejňuje oficiální referenční (devizový) kurz jako orientaci pro trh.
  - Komerční banky a směnární — vlastní kurzovní lístek pro nákup a prodej, obvykle vycházejí z kurzu ČNB a přidávají marži.
- Význam:
  - Slouží k přepočtu částek při platbě v cizí měně, při nákupu/prodeji deviz a pro určení částky, kterou klient obdrží nebo zaplatí.
  - Umožňuje porovnání nabídek bank a směnáren a plánování směn.

Výhody a nevýhody bezhotovostních plateb

- Výhody:
  - Pohodlí při dálkových a větších platbách.
  - Snadná evidence a sledování plateb (výpisy).
  - Možnost automatických plateb (inkaso, SIPO).
- Nevýhody:
  - Závislost na technice a internetu.
  - Poplatky bank/poskytovatelů.
  - Riziko elektronických podvodů; nižší anonymita než hotovost.

Bezpečnostní zásady

- Nikdy nesdělovat PIN ani 2FA kódy.
- Používat oficiální bankovní aplikace a silná hesla.
- Ihned nahlásit ztrátu karty bance.
- Pravidelně kontrolovat výpisy z účtu.

Shrnutí

- Hotovost = fyzické peníze a hotovostní doklady — rychlé, dostupné, ale rizikové a hůře sledovatelné.
- Bezhotovost = elektronické převody a karty (včetně inkasa, SIPO, bezkontaktních plateb) — pohodlné, sledovatelné, ale závislé na technice a bezpečnosti.
- Při platbách v cizí měně sledujeme kurzovní lístek (ČNB jako referenční kurz; komerční banky a směnárný s vlastní marží).

Opakovací otázky

- 1 Co rozumíme hotovostním a bezhotovostním platebním stykem?
- 2 Jaké jsou výhody a nevýhody hotovosti?
- 3 Co je inkaso a jak funguje SIPO?
- 4 Co udává kurzovní lístek a kdo ho vydává?
- 5 Jaké bezpečnostní zásady se musí při platbách dodržovat?